

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2005-2-49 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 06-44/566-152
Karar Tarihi : 15.6.2006

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER:

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, Süreyya ÇAKIN,
Mehmet Akif ERSİN.

10

B. RAPORTÖRLER : Fatma GÖZLÜKAYA ANGI, Erdem AYGÜN

C. ŞİKAYET EDEN : İsimlerin gizli kalması talep edilmiştir.
Temsilci Prof. Dr. İ. Yılmaz ASLAN
Maya Akar Center No: 100/10
34394 Esentepe İstanbul

D. KARŞI TARAF : Seslendirme Sanatçıları Meslek Birliği (Ses-Bir)
TRT Sitesi Seslendirme Müdürlüğü
Zemin Kat A-Z 105 Oran Ankara

20

Temsilcisi: Av. Ozan Fazıl ALARSLAN
Necatibey Cad. Ankara İşhanı No: 8/117
Sıhhiye Ankara

E. DOSYA KONUSU : **Seslendirme Sanatçıları Meslek Birliği'nin birliğe üye olmayan ve üyelikten ayrılmış olan seslendirme sanatçılarına yönelik dışlayıcı karar ve eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde incelenmesi.**

F. İDDİALARIN ÖZETİ : Şikayet dilekçesinde özetle, Ses-Bir'in yapmış olduğu duyurular ile seslendirme stüdyolarına uygulanacak seslendirme ve yönetmenlik ücretlerini ve sair çalışma koşullarını belirlediği, 15.1.2005'ten itibaren Ses-Bir üyelerinin aldığı karar doğrultusunda Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyeceği, aynı film ve dizide konuşulmayacağı ilan edildiği, seslendirme stüdyolarına gönderilen yazılar ile ücret ve çalışma koşullarına uyacağını beyan etmeyen stüdyolarla çalışılmayacağını duyurulduğu, bu duyuruların ertesinde, stüdyolara uygulanan baskı sonucunda, boykot ya da grev eylemine katılmak

30

istemeyen sanatçıların sürekli seslendirmesini ve yönetmenliğini yaptıkları işlerin ellerinden alındığı ve birliğe üye olmayan seslendirme sanatçılarıyla çalışan stüdyolara birlik üyesi sanatçıların hizmet vermesinin engellenmeye çalışıldığı, bazı stüdyo ve kanalların Ses-Bir üyesi olmayan seslendirmecilerle çalıştıkları gerekçesiyle boykot edildiği ileri sürülerek, Ses-Bir'in sözü edilen karar ve eylemlerinin 4054 sayılı Kanun kapsamında rekabet ihlali oluşturduğu iddia edilmekte ve doğrudan soruşturma açılarak geçici tedbir kararı alınması talep edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ : Şikayet dilekçesinin Rekabet Kurumu kayıtlarına 9.5.2005 tarih, 3042 sayı ile girmesini takiben hazırlanan 1.7.2005, 2005-2-49/İİ-05-DY sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 8.7.2005 tarihli toplantısında görüşülerek dosya konusu hakkında önaraştırma yapılmasına 05-44/636-M sayı ile karar verilmiştir. Önaraştırma sonucunda hazırlanan 15.8.2005 tarih ve 2005-2-49/ÖA-05-DY sayılı Önaraştırma Raporu 17.8.2005 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 05-52/792-M sayı ile Ses-Bir hakkında yukarıda yer verilen konu kapsamında soruşturma açılmasına karar verilmiştir.

Aynı Kurul toplantısında, Ses-Bir'in soruşturmaya konu kararının ve bu kararın uygulanmasına ilişkin eylemlerinin, birliğe üye olmayan seslendirme sanatçılarının Ocak 2005'ten bu yana seslendirme hizmetleri pazarındaki ticari faaliyetlerini olumsuz etkilenmeye devam ettiği ve bu kişilerin söz konusu karar ve eylemler sonucunda pazarda mevcut birçok seslendirme stüdyosu ile çalışamaz hale geldiği dikkate alınarak, 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, soruşturma sonucunda alınacak nihai karara kadar "ciddi ve telafi olunamayacak zararların ortaya çıkma ihtimali" bulunması nedeniyle, "ihlalden önceki durumu koruyucu nitelikte" geçici tedbir kararı verilmiştir.

60 Bahse konu geçici tedbir kararı kapsamında Ses-Bir'in,

- Web sayfasından duyurduğu "15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır" şeklindeki kararını, söz konusu boykotun sona erdirildiğini açıkça içeren yeni bir karar ile ortadan kaldırması ve Ses-Bir üyesi olmayan seslendirme sanatçılarına yönelik süregelen uygulamalarını sona erdirmesi,
- Alacağı yeni kararın uygulanmasını sağlamak üzere kararı tüm üyelerine ve Kamuoyuna duyurmak üzere web sayfasından ilan etmesi ve tüm seslendirme stüdyosu ve televizyonlara bir yazı ile bildirmesi,
- Yukarıda belirtilen işlemleri tamamlayarak işlemlerin yapıldığını gösterir belgeleri, tedbir kararının tebliğinden itibaren bir ay içinde Rekabet Kurulu'na göndermesi

70

gerektiği belirtilmiştir.

Ses-Bir'e, hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açıldığı ve geçici tedbir kararı, ileri sürülen iddiaların türü ve niteliği hakkında gerekli bilgiler de verilmek suretiyle 24.8.2005 tarihinde bildirilerek yazılı savunmanın 30 gün içerisinde göndermesi talep edilmiştir.

Ses-Bir, Kurum kayıtlarına 23.9.2005 tarih ve 6688 sayı ile giren ilk yazılı savunmasını süresi içinde Kuruma bildirmiştir.

- 80 Aynı yazı ile geçici tedbir kararının gereklerinin yerine getirdiğini gösterir belgeler de Kurum kayıtlarına girmiştir. Buna göre, Ses-Bir Yönetim Kurulu Genel Başkanı Haluk CÖMERT aşağıdaki duyuruyu yapmış ve duyuru Ses-Bir tarafından 22.9.2005 itibarıyla ilgili kuruluşlara (seslendirme stüdyoları ve televizyon kanallarından oluşan toplam 17 kuruluşa) gönderilmiştir:

“DUYURU

Sevgili Ses-Bir üyeleri,

Çalışma arkadaşlarımız,

Seslendirme Stüdyoları,

Televizyon Kuruluşları

- 90 Ve değerli halkımız

Rekabet Kurumunun 17.8.2005 tarih ve 52/692-M sayılı kararının yasal gereği olarak; “15 Ocak 2005’ten itibaren Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır.” şeklindeki kararımızı ortadan kaldırıyoruz.

...”

Bunun yanı sıra, Rekabet Kurulu’nun soruşturma açılmasına ilişkin kararına yer verilen ve devamında geçici tedbire konu olan kararının ortadan kaldırıldığını açıklayan bir duyuru da Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.’ye gönderilmiştir. Bu duyuru 24.9.2005 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde yayımlanmıştır.

- 100 Kurul 05-65 sayılı toplantısında Ses-Bir’in geçici tedbir kararının yerine getirildiğini göstermek üzere göndermiş olduğu yukarıda yer verilen belgeleri incelemek suretiyle geçici tedbir kararının gereklerinin süresi içinde yerine getirildiği hususunda bilgi almıştır.

Ses-Bir’in talebi üzerine, 4054 sayılı Kanun’un 46. maddesi uyarınca sözlü savunma toplantısı 13.6.2006 tarihinde yapılmıştır.

Rekabet Kurulu, 15.6.2006 tarihinde, 06-44/566-152 sayı ile nihai kararını vermiştir.

- 110 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ** : İlgili raporda, Ses-Bir’in birlik üyesi olmayan seslendirme sanatçılarına yönelik olarak almış olduğu “15 Ocak 2005’ten itibaren Ses-Bir üyelerinin aldığı karar doğrultusunda Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır” şeklindeki birlik kararının ve buna bağlı eylemlerinin 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde örnek olarak belirtilen “rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi” haline uygunluk gösterdiği, bu bakımdan hukuka aykırı olduğu, bu

karar ve buna bağılı eylemleri sebebiyle Ses-Bir'in aynı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca para cezası ile cezalandırılması gerektiğı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

120 Soruşturma konusu Ses-Bir, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca bağılantılı hak sahiplerinden icracı sanatçı kategorisinde bulunan seslendirme sanatçılarının mesleki faaliyetlerini düzenleme ve mali haklarını takip etmekle yükümlü bulunan bir meslek birliğidir. Ses-Bir'in inceleme konusu eylemleri, birliğe üye olmayan seslendirme sanatçıları ve seslendirme yönetmenlerinin stüdyolara hizmet vermelerinin engellenmesine yöneliktir.

130 Ses-Bir'in inceleme konusu eylemlerinin, genel olarak seslendirme hizmeti piyasası olarak tanımlanabilecek ve kapsamında seslendirme sanatçıları ve yönetmenleri tarafından yürütülen faaliyetlerin bulunduğu bir pazarı etkilediğı anlaşılmıştır. Seslendirme hizmeti sürekli bir talebi karşılamaktadır ve bu hizmetin alıcısı olan televizyon kanalları ve stüdyolar açısından başka bir hizmet ile ikame edilememektedir. Bu sebeple, inceleme konusu iddialar bakımından ilgili ürün pazarı "seslendirme hizmetleri pazarı" olarak tespit edilmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Seslendirme hizmetinin verildiğı televizyon kuruluşları ve film yapım şirketlerinin faaliyetlerinin tüm Türkiye'yi kapsamaması ve Türkiye sınırları içerisinde rekabetin farklılaşmasına neden olacak bir durum bulunmaması sebebiyle ilgili coğrafi pazar, "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Hakkında Soruşturma Yapılan Taraf:

Seslendirme Sanatçıları Meslek Birliği

140 Soruşturma konusu Ses-Bir, 5846 sayılı Kanun'un 42. maddesi uyarınca kurulan meslek birliklerindedir. Meslek birlikleri Kültür Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanan tüzük ve tip statülere uygun olarak tespit edilecek alanlarda kurulmaktadır.

Meslek birlikleriyle ilgili temel düzenlemelerin yapıldığı, "Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Komşu Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük"ün 7. maddesi kapsamında bağılantılı hak sahibi olarak icracı sanatçı statüsündeki seslendirme sanatçıları da meslek birliği kurma hakkını haizdir.

150 Meslek birlikleri, eser sahipleri ve bağılantılı hak sahipleri, ortak çıkarlarını korumak, Kanun ile tanınmış hakların idaresi ve takibi ile alınacak tazminat ve telif ücretlerinin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak amacıyla kurulurlar. Aynı alanda birden çok meslek birliği kurulabilmektedir. Ancak aynı alanda başka bir meslek birliği kurulabilmesi için, Tüzük'ün 8. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen kurucu üye

sayısının ve o alanda kurulmuş en fazla üyesi olan meslek birliğinin üye sayısının üçte biri kadar gerçek veya tüzelkişi üyenin sağlanması zorunludur.

160 Bu birliklerin amacı, öncelikle eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahipleri ile 5846 sayılı Kanun'un 52. maddesine uygun biçimde düzenlenmiş sözleşmelerle eser veya hak sahibinden malî hakları kullanma yetkilerini devralarak, Kanun'un 10. maddesine göre ilim-edebiyat eserleri üzerindeki hakları kullanmak, süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayan üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve bu Kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamaktır.

170 5846 sayılı Kanun'un 42/A maddesinde bu birliklerin belli başlı yükümlülükleri, üyesi olan hak sahiplerinin faaliyetlerinden kaynaklanan haklarının idaresini hakkaniyete uygun koşullarda sağlamak, üyelerinin haklarının idaresine ilişkin faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri, dağıtım planlarına uygun olarak hak sahiplerine dağıtmak, sözleşme yapılırken idare ettikleri haklara ilişkin olarak hakkaniyete uygun davranmak, kendi maddî ve/veya manevî menfaatleri bakımından gerekli gördükleri indirim veya ödeme kolaylıklarını sağlamak ve sözleşme yapılabilmesi için idaresini sağladıkları haklara ilişkin ücret tarifelerini süresinde belirlemek ve belirlenen tarifeleri ve bu tarifelerdeki her türlü değişikliği süresinde duyurmak olarak belirlenmiştir.

Yukarıda sözü edilen hükümler uyarınca seslendirme sanatçıları 24.4.2001 tarihinde mevcut derneklerini meslek birliğine dönüştürmüşlerdir. Birlik üye olarak seslendirme sanatçıları ve yönetmenlerini kabul etmektedir. Ses-Bir halihazırda 600'e yakın üyeye, Ankara'daki merkezi ve İstanbul'daki şubesiyle faaliyetlerine devam etmektedir.

180 Yukarıda sözü edilen Tüzük uyarınca icracı sanatçı olarak kabul edilen ve seslendirme stüdyoları ve televizyon kuruluşlarına seslendirme hizmeti veren her bir seslendirme sanatçısı, bu faaliyetleri sebebiyle 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde yer verilen "piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimleri" şeklindeki teşebbüs tanımı kapsamında teşebbüstür.

Bu doğrultuda, iktisadi faaliyetleri sebebiyle teşebbüs niteliğini haiz bulunan seslendirme sanatçılarının üye olduğu Ses-Bir de, 5846 sayılı Kanun'da düzenlenen kuruluş amacı ve görevleri çerçevesinde, yine 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesindeki "teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikleri" şeklindeki teşebbüs birliği tanımı uyarınca bir teşebbüs birliğidir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.3.1. İlgili Pazarın İşleyişi Hakkında Genel Bilgi

190 Yapılan incelemeler sonucu seslendirme hizmeti piyasasının işleyişinin aşağıdaki gibi gerçekleştiği görülmüştür.

- Öncelikle film, dizi film ya da belgesel gibi diğer eserler, sinema filmi ya da VCD/DVD filminin yapım şirketi ya da televizyon kuruluşunca, tarafların

anlaştıkları ücret üzerinden seslendirilmesi yapılmak üzere seslendirme stüdyolarına gönderilir,

- Bunu takiben stüdyo, filmin yabancı dilde olması halinde, senaryonun çevirisini yaptırır,
- Seslendirmeyi yapacak sanatçılar stüdyo ya da bağımsız cast ajansları vasıtasıyla belirlenir,
- Sanatçılarla stüdyo ücret konusunda anlaşılır,
- Teknisyen ve yönetmenden oluşan teknik kadro sanatçıların seslerini kayda alır,
- Seslerin kaydedildiği bantlar, senkronizasyon ve miksaj için teknisyenlere gelir,
- Seslendirme kaydının son hali film yapım şirketi veya televizyon kuruluşuna teslim edilir,
- Stüdyo vermiş olduğu seslendirme hizmeti karşılığında yapım şirketi veya televizyondan tahsil ettiği para içerisinde sanatçılara ödemesini yapar.

200

Yapılan inceleme ve araştırmaya göre, piyasada halihazırda 700 civarında seslendirme sanatçısı faaliyet göstermektedir. Seslendirme yapmak veya Ses-Bir'e üye olmak için eğitim bakımından, konservatuar mezunu olmak tercih edilmekle birlikte, herhangi bir özel koşul aranmaktadır. Ses ve diksiyon bakımından uygun görülenler seslendirme yapabilmektedir.

210

Seslendirme sanatçılarının üçte biri Ankara'da, üçte ikilik bölümü ise İstanbul'da faaliyet göstermektedir. İnceleme tarihi itibarıyla, Ses-Bir'e üye olan yaklaşık 600 sanatçı bulunmaktadır ancak bunların yaklaşık yarısı meslek olarak ya da fiilen bu işi yapmaktadır. Yaklaşık 160 birlik üyesi olmayan seslendirme sanatçısı bulunmaktadır ve bunların tümü İstanbul'daki stüdyolara hizmet vermektedir.

220

Ankara'daki tüm sanatçılar birliğe üyedir. Ankara'da şu anda sadece TRT stüdyolarında seslendirme yapılmaktadır.

İstanbul'da faaliyet gösteren çeşitli büyüklükte yaklaşık 14 stüdyo bulunmaktadır. Bunların bir kısmı sadece yabancı film-dizi, belgesel ya da yerli film ve dizi seslendirmesi yaparken, bir kısmı reklam da dahil tüm hizmetleri vermektedir.

Piyasadaki önemli stüdyolar büyüklüklerine göre şöyle sıralanabilir; İmaj, Saran, Vipsaj, Promedya, Akla Kara, Aton, Promay, Senkron, Doruk, Şafak, Ulusal, Universal ve Tombull. Ayrıca TRT ve NTV kendi stüdyolarında seslendirme yapmaktadır.

Stüdyolarda günde ortalama 5-7 film seslendirilebilmekte ve her bir sanatçı, rolün büyüklüğüne göre, günde 2 ila 10 rol seslendirebilmektedir.

230

İstanbul'daki stüdyolar işlerini televizyonlara ya da yapım şirketlerine yapmaktadır. İstanbul piyasasında en büyük yerli işveren Digitürk'tür. Digitürk, film ve belgesel kanallarıyla iş büyüklüğü bakımından stüdyolar için önemli bir işverendir.

Bununla birlikte, piyasanın büyük bölümünü yabancı film stüdyoları için yapılan sinema filmi ve VCD/DVD filmleri seslendirmesi oluşturmaktadır.

Mevcut stüdyolar arasında kullanılan teknoloji ve buna bağlı olarak işin kalitesi, hızı da farklılık göstermektedir.

I.3.2. İnceleme Sürecinde Elde Eldilen Bilgi ve Belgeler

I.3.2.1. Ses-Bir Tarafından Stüdyo ve Televizyonlara Gönderilen Fakslar ve Cevaplar

240 Seslendirme sanatçılarıyla stüdyolar arasındaki ilişki yakın bir geçmişe kadar bireysel sözlü anlaşmalara dayalı olarak yürümüştür. Anlaşmalar genellikle TRT'nin belirlediği ücret tarifesine göre, buradaki ücretlerden belirli indirimler uygulanmak suretiyle yapılmıştır. Ancak son yıllarda özellikle özel stüdyolarda iyice düşen ücretler sebebiyle Ses-Bir kanuni yetkisine dayanarak taban ücret tarifesi yayımlamaya karar vermiştir.

Ses-Bir'in birlik üyesi olmayan sanatçı ve bazı stüdyoları boykot etmesiyle sonuçlanan olaylar zincirinin ilk halkası söz konusu teşebbüs birliğinin 2005 yılı için belirlediği ücret tarifesinin ve diğer çalışma şartlarının stüdyo ve televizyonlara gönderilmesi ile başlamıştır.

250 Yapılan inceleme sırasında konuya ilişkin olarak elde edilen ilk yazı stüdyo ve televizyonlara gönderilen 29.11.2004 tarihli fakstır. Bu faks birliğin belirlemiş olduğu 2005 ücret tarifesini içermektedir.

Bunu takiben birlik yönetimi 21.12.2004 tarihinde stüdyo ve televizyonlara gönderilen "Özel TV Kanalları ve Özel Seslendirme Stüdyolarına Ücret Tarifesi" ekli ikinci bir faks daha göndermiştir. Bu faksta da, ödemelerin belirlenen ücret tarifesi üzerinden yapılması ve sonraki ücret artışlarının da TRT'nin yapacağı zamdan az olmayacağı hususlarına değinilmiştir.

260 Ücret tarifesine ilişkin elde edilen bir başka yazı, ücretlerin gözden geçirilerek biraz düşürülmesi ve 1.2.2005 tarihinden itibaren uygulanması öngörülen yeni tarifenin bildirilmesi hakkındadır.

Televizyon kanalları ve stüdyolara gönderilen söz konusu üç yazıda da yer verilen ücret tarifeleri, "orijinal dublaj" olarak tabir edilen yabancı dizi ve filmlerin seslendirilmesine yöneliktir. Aynı yazılarda, yerli dizi ve filmler için, belirlenmiş olan ücretlerin iki katı fiyat uygulanacağı bildirilmiştir.

Stüdyoların bir kısmı gönderilen tarifeyi kabul ettiklerini derhal Ses-Bir'e bildirmiştir. Örneğin, Promedya 17.1.2005 tarihli, Aton 17.1.2005 tarihli, Tombul 18.1.2005 tarihli faks yazılarıyla ücret tarifesini kabul ettiklerini birliğe bildirmiştir.

270 Bu durum, Ses-Bir'in "Özel Televizyon Kanalları ve Özel Seslendirme Stüdyolarına" başlıklı yazısında tespit edilmekte, ayrıca diğer stüdyoların çalıştıkları televizyonlarla görüşme yapmak için süre istediği ve bunlara 1.2.2005 tarihine kadar zaman tanıdığı belirtilmektedir.

Takip eden günlerde diğer şirketler de ilan edilen tarifeyi kabul ettiklerini belirten cevap yazılarını Ses-Bir'e göndermiştir. Doruk 24.1.2005 tarihli, Ak'la Kara 4.2.2005

tarihli, SARAN 9.2.2005 tarihli, S Tel. Prog. Yap. Ltd. Şti. 16.2.2005 tarihli ve Mega 17.2.2005 tarihli fakslarıyla kabul bildiriminde bulunmuştur.

280 Ses-Bir'in, birlik üyesi olmayan sanatçılara karşı yürüttüğü dışlayıcı eylemlerine ilişkin kararını ise ilk olarak 7.1.2005 tarihli yazısı ile duyurduğu Raportörlerce Ses-Bir merkezinde yapılan yerinde inceleme esnasında elde edilen belgelerden tespit edilmiştir. Söz konusu yazıda esasen, meslek kalitesini artırmaya yönelik olarak belirlenen ücret dışındaki diğer çalışma şartları stüdyo ve televizyonlara bildirilmektedir. Yazıda şu ifadelere yer verilmektedir:

“Meslek şartlarını, kalitesini, üye haklarını, telif haklarını korumak ve kollamak için, yasaların verdiği hak ve yetkiler doğrultusunda hareket eden meslek birliğimiz, iş yaptığımız kanal ve şirketlerdeki şartları gözden geçirmiş ve uygulanması gerekli olan koşulları tespit etmiştir. Konuştuğumuz dilin yeterince tahrip edildiği ortadadır. Bu gidişe son vermek için doğru çevirilere, kalifiye konuşmacılara ve bunları denetleyecek eğitimli yönetmenlere ihtiyaç olduğu kesindir.

290 Bu koşulların uygulanması hem meslek birliğimizin hem de bu işi yapan sizlerin yararına olacaktır.

Bu nedenle meslek birliğimiz sizden bazı isteklerde bulunmayı uygun görmüştür.

Konuya ilgisiz kalmayacağınız umuduyla isteklerimizi ek'te bildiriyoruz.”

Sözü edilen ek, “Ses-Bir Seslendirme Sanatçıları Meslek Birliği Üyelerinin Televizyon Kanalları ve Bu Kanallara İş Yapan Özel Şirketlerden İsteddiği İşyeri Çalışma Şartları” başlığını taşımaktadır ve ekli bu duyurunun 6. maddesinde aynen şu ifadelere yer verilmektedir:

300 “6- 15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyelerinin aldığı karar doğrultusunda Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır. Seslendirme mesleğindeki ses kirliliğini önlemek amacıyla bu kararı almış bulunuyoruz. Bu işin eğitimini almamış kişilerle aynı ortamı paylaşmak istemiyoruz...”

Çalışma koşulları hakkında stüdyolara gönderilen yazının bir örneğini ve bazı stüdyoların yöneticileri hakkındaki bir takım iddiaları içeren bir başka duyuru da “Basın Bildirisi” başlığı altında internet sitesinde ilan edilmiştir. Bu bildiri de, yukarıda yer verilen 7.1.2005 tarihli fakstaki, “15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyelerinin aldığı karar doğrultusunda Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır” şeklindeki ifade kullanılmıştır.

310 Ses-Bir, üyesi olmayan sanatçılara yönelik dışlayıcı eylemleri, <http://www.seslendirme.net> adresindeki internet sitesinde yayımlanan bir açıklama ile de duyurmuştur. Bu duyuruda da aynen, “15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır” ifadesine yer verilmektedir.

Kamuoyuna duyurulan söz konusu kararın uygulanmasına yönelik girişimlerde bulunulduğu bunlar dışındaki belgeler ile de ortaya konulmaktadır.

Örneğin, Ak'la Kara isimli şirketin ücret tarifesini kabul etmesine karşın istifacılarla çalışmaya devam ettiğinin tespit edilmesi üzerine, şirkete Nisan ayında Ses-Bir tarafından gönderilen bir yazıda aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

320 “4 Şubat ve 9 Şubat 2005 tarihli Ses-Bir’e göndermiş olduğunuz fakslarınızda Ses-Bir’in belirlediği taban ücretleri kabul ettiğinizi beyan etmişsiniz. Stüdyonuz Akla Kara’da Ses-Bir üyesi olmayanlarla kayıt aldığınız tespit edilmiştir. Bu da Ses-Bir üyelerinin Ses-Bir üyesi olmayanlarla aynı stüdyoda kanal dahi olsa kayda girmeme ilkesine ters düştüğünden şirketiniz tarafından bu durum düzeltilene kadar Ses-Bir üyelerinin şirketinizle çalışmayacağını üzülerek bildiririz.”

Akla Kara isimli stüdyonun birliğe gönderdiği cevap yazısında da defalarca seslendirme yapması için çağrılan Ses-Bir üyesi sanatçıların birliğin aldığı karar doğrultusunda kayda gelemeyeceklerinin kendilerine bildirildiğine yer verilmiştir.

330 Ses-Bir’in 31.1.2005 tarihinde Afife Jale Kültür Merkezi’nde yapılan genel kurul toplantısında alınan yeni ücret tarifesini kabul etmeyen bazı stüdyoların boykot edilmesi yönündeki kararlar üzerine, birlik üyesi 11 sanatçı karara katılmamaları sebebiyle 3.2.2005 tarihinde istifa dilekçelerini vermişlerdir. Dilekçede gerekçe olarak, boykot kararının tüm alternatif fikirler dinlenmeksizin alınması, boykot yönteminin başarısızlığının süre içinde görüldüğü, boykotun genel olmaması (orijinal, yerli, reklam ve tanıtım seslendirmelerinin tümünü kapsamaması), kanallar ve stüdyolarla yapılan pazarlıkların ve bunlardan gelen tekliflerin üyelere yansıtılmaması gibi hususlar gösterilmiştir.

340 Ses-Bir istifaları aynı günkü yönetim kurulu toplantısında görüşmüş ve 7.2.2005 tarihinde kabul kararını taraflara iletmiştir. İstifaların kabulü, taraflara bildirilmeden önce 4.2.2005’te, birliğin internet sitesinden kamuoyuna duyurulmuştur.

İstifa etmelerinden iki hafta sonra sözü edilen 11 seslendirme sanatçısı 18.2.2005 tarihli dilekçeleriyle, birlik hareketinin zarar görmemesi gerekçesiyle istifalarının işleme konulmaması yönündeki taleplerini Ses-Bir’e bildirmelerine karşın, Ses-Bir birlik amaçlarına sorumsuzca zarar veren bu kasıtlı istifalar” sebebiyle birliğe tekrar katılma taleplerini reddetmiş ve bu kişilerin “kesin ihraçları ile cezalandırılmalarına” karar vermiştir.

I.3.2.2. Seslendirme Stüdyolarından Elde Edilen Bilgiler

350 İnceleme sürecinde raportörlerce sanatçılar tarafından seslendirme hizmetinin verildiği bazı stüdyolarla görüşülmüştür. Bu stüdyoların bir kısmı tarafından, yabancı film ve dizi seslendirmesi yapılan işlerde Ses-Bir’den istifa eden sanatçılarla karşılaşmaları halinde birlik üyesi sanatçıların stüdyoyu terk etmek gibi davranışlar sergiledikleri, bir kısmı tarafından da birlik üyesi olmayan sanatçılarla çalıştıkları için Ses-Bir üyelerinin kendileriyle çalışmayı baştan kabul etmedikleri şifahen ifade edilmiştir.

360 Bunun yanı sıra, stüdyoların çoğunluğunca, Ses-Bir üyesi olmayanlarla çalışmak konusunda kendilerinin de çekinceleri olduğu, tatsızlıktan korktukları, ses çeşitliliğini korumak amacıyla çok sayıdaki Ses-Bir üyesi sanatçıyla çalışma olanaklarını kaybetmek istemedikleri ve en azından bahse konu tartışmalar sonuçlanana kadar istifa eden kişilerle çalışmamayı tercih ettikleri ve üye olanlarla olmayanları aynı stüdyoya sokmamaya özen gösterdikleri şifahen beyan edilmiştir.

Bazı stüdyolarca ise, Ses-Bir'in meslek koşullarının düzeltilmesi amacıyla aldığı kararları destekledikleri, bu kararın sağlıklı olarak uygulanabilmesi için de boykota uyararak kendi iradeleri doğrultusunda Ses-Bir üyesi olmayan sanatçılarla iş yapmadıkları ifade edilmiştir.

I.4. Teşebbüsün Savunmaları ve Savunmaların Değerlendirilmesi

Soruşturmanın tarafı olan meslek birliği, soruşturma sürecinde yaptığı savunmalarda özetle,

- 370 - Ses-Bir'in meslek çalışanlarının yararını gözeten ve Türk Dili'ne kazanç sağlama amacı güden, aldığı kararlara uyulması yönünde herhangi bir parasal veya cezai yaptırıma sahip olmayan bir teşebbüs birliği olduğu, seslendirmecilik mesleği ile uğraşmak isteyen kimselerin bu meslek birliğine üye olmalarının zorunlu olduğu, Ses-Bir üyesi olmadan seslendirme faaliyetlerinde bulunulabilmesi ihtimalinin seslendirme sanatçılarının haklarının korunması için kurulan birliğin kuruluş amacı ile taban tabana zıt düşeceği,
- Ses-Bir'in yayımladığı ücret tarifesinin son yıllarda düşen seslendirme ücretleriyle bunun karşılığında verilen seslendirme hizmetinin dengelenmesi amacını taşıdığı ve seslendirme mesleğinin kalifiye ve iyi yetişmiş kimselerce yapılmasını sağlamak olduğu, üyelere verilen iç eğitim ve "Türkiye Sessiz Kalmasın" kampanyası ile bu niyetin gösterildiği,
- 380 - Ses-Bir'in söz konusu kararı ile birliğe üye olmayanların hizmet sunmalarının önüne geçmeyi ve ilgili pazardan dışlanmalarını amaçlamadığı, böyle bir amaç güdüyor olsa bile bu kararın bu yönde bir etkisinin piyasada ortaya çıkmadığı, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile amacın değil fiili durumun (sonucun) cezalandırılmasının öngörüldüğü, dolayısıyla raporda ileri sürüldüğünün aksine olayda 4. madde kapsamında bir ihlal bulunmadığı, ne amaç ne de sonuç bakımından soruşturma konusu kararın 4. madde kapsamına dahil olmadığı,
- Ses-Bir'in üyeleri üzerinde ücret tarifesinin uyulmasının takibi haricinde herhangi bir baskısının bulunmadığı, bununla birlikte Ses-Bir'in üyelerinin çıkarlarını korumak maksadıyla ücret tarifesine uyulmasını sağlama hak ve yükümlülüğü altında olduğu, ilgili stüdyolarla çalışılmamasının bunların ücret tarifesine uygun sözleşme yapmamlarından kaynaklandığı,
- 390 - Boykotun reklam seslendirmesi gibi bazı alanlarda uygulanmadığı, Birlik üyesi olmayan seslendirme sanatçılarının çalıştığı iki stüdyonun (Ak'la Kara, Saran) bulunduğu raporda doğru olarak tespit edildiği, dolayısıyla birliğe üye olmayan sanatçıların faaliyetlerinin zorlaştırılmadığı, kısıtlanmadığı veya piyasa dışına itilmediği,
- Ses-Bir'in almış olduğu kararın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebilecek bir boykot kararı olmadığı, alınmış olan karar neticesinde piyasa dışına herhangi bir stüdyonun çıkmamış olması nedeniyle 4054 sayılı

Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilmediği, Ses-Bir hakkında başlatılan soruşturmanın ertesinde birlikten herhangi bir istifa olmamasının, üyeler üstünde bir baskı olmadığına göstergesi olduğu, Ses-Bir'in almış olduğu kararın, seslendirme mesleğinin kalitesi için gerekli olduğu iddia edilmiştir.

410 Ses-Bir'in yukarıda özetine yer verilen savunması temel olarak; soruşturma konusu karar ve eylemlerin, 5846 sayılı Kanun ile Ses-Bir'e verilmiş olan, ücretler de dahil olmak üzere, seslendirme sanatçılarının çalışma koşullarının iyileştirilmesi yetki ve görevinin bir gereği olduğu ve mesleğin eğitilmiş ve kalifiye kişilerce yapılmasının sağlanması amacıyla taşındığı, birliğe üye olmayan seslendirme sanatçılarının faaliyetlerinin zorlaştırılmasına ya da pazardan dışlanmasına yönelik olmadığı ve bu kişilerin ticari faaliyetlerine kısmen de olsa devam edebiliyor olmalarının söz konusu karar ve eylemlerin pazarda herhangi bir etki yaratmadığını göstermekte olduğu hususlarında yoğunlaşmaktadır.

420 Ses-Bir, 5846 sayılı Kanun uyarınca ücret tarifesi belirleme ve açıklama yetkisine sahipse de bu yetki, her biri bağımsız birer teşebbüs olan birlik üyesi olmayan sanatçıların bu tarifeye zorunlu olarak uymalarını ve tarifeyi kabul etmeyen stüdyolara yönelik eylemlere koşulsuz olarak katılmalarını sağlamak amacıyla dışlayıcı uygulamalara maruz bırakılmalarını haklı gösterecek bir gerekçe oluşturmamaktadır. Birliğin aldığı karar ve ilgili uygulamaları, Ses-Bir üyesi olmayan tüm sanatçıları belirlenmiş olan ücret tarifesi ile çalışmak zorunda bıraktırmaya yöneliktir. Bu durum, Ses-Bir'e 5846 sayılı Kanun ile tanınan yetkinin kapsamını aşmaktadır.

Meslek birlikleri hakkındaki bahsi geçen Tüzük'ün 10. maddesi ile "hiç kimsenin Birliğe üye olmaya ve üye kalmaya zorlanamayacağı" açıkça düzenlenmişken, Ses-Bir'in birinci yazılı savunmasında yer verilen "birlik üyesi olmaksızın seslendirme sanatçılığı faaliyetinde bulunulamayacağı" şeklindeki ifadenin de birliğin baskıcı ve yetkisini aşmaya yönelik tavrını ortaya koyduğu açıktır.

430 Diğer taraftan, Ses-Bir'e üye olmak için ses ya da diksiyon eğitimi almak ya da konservatuar mezunu olmak gibi özel bir eğitim şartının aranmadığı ve soruşturma konusu karar ve eylemlerin Ses-Bir'in eski üyelerine de yöneldiği göz önüne alındığında, bu karar ve eylemlerin mesleğin kalifiye kişilerce yapılmasının sağlanmasına, meslek çalışanlarının kalitesinin yükseltilmesine yönelik yaklaşımın bir parçası olduğuna dair savunma da dayanaksız kalmaktadır.

Dolayısıyla, Ses-Bir'in bahsi geçen iddia ve savunmaların hukuki dayanaktan yoksun oldukları, gerçeği yansıtmadığı sonucuna ulaşıldığı gibi, bu iddiaların soruşturma konusu dışlayıcı karar ve buna bağlı eylemleri haklı gösterecek ve rekabet hukuku açısından hukuka uygun hale getirebilecek nitelikte gerekçeler olarak kabul edilemeyecekleri kanısına varılmıştır.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

440 Rekabet Kurulu tarafından 6.10.2005 tarih, 05-52/792-M sayılı karar ile açılan soruşturmanın konusu, Seslendirme Sanatçıları Meslek Birliği'nin birlik üyesi olmayan seslendirme sanatçılarına karşı almış olduğu "15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide

konuşulmayacaktır” şeklindeki kararı ve bu kararın hayata geçirilmesine ilişkin eylemleridir.

450 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesinde, rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması amacı taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüs birliği karar ve eylemleri yasaklanmaktadır.

460 Rekabet hukukunda rakiplerin faaliyetlerinin boykot ya da benzer davranışlarla zorlaştırılması ya da bu teşebbüslerin piyasa dışına çıkarılmaya çalışılması dışlayıcı eylemler olarak ifade edilmektedir. Rakiplerin birbirlerinin faaliyetlerini zorlaştırmaları veya kısıtlamaları esasen rekabetin doğal bir sonucu olarak görülebilmekteyse de, bir grup teşebbüsün anlaşma yoluyla ya da bir birlik çatısı altında alınan kararlarla dışlayıcı etkileri açık ve ağır eylemler içinde bulunmaları rekabet hukuku düzenlemeleri ile hukuka aykırı kabul edilmektedir. Hangi hallerde açık ve ağır bir dışlayıcı eylemden bahsedilebileceği ise her somut olaya göre değerlendirilmektedir. Rakiplerin mal ve hizmet vereceği kanalların kapatılması sıklıkla karşılaşılan bir dışlayıcı eylem türünü oluşturmaktadır.

ABD ve AB hukukunda, dışlayıcı eylemlerin rekabet ihlali olarak görüldüğü çeşitli kararlar bulunmaktadır. Bunların bazıları dışlayıcı nitelikteki teşebbüs birliği kararları hakkındadır.

470 Örneğin, Amerikan rekabet otoritesi Federal Ticaret Komisyonu’nun (FTC) Fashion Originators’ Guild of America (FOGA) davası sonunda aldığı karar, meslek birliklerinin aldıkları boykot kararlarının Amerikan rekabet hukukunda ne şekilde değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Davaya konu meslek birliği üyelerinin bir kısmı kadın elbisesi tasarlayan, üreten ve satan firmalardan oluşmaktadır. Üyelerin diğer bir grubunu ise bu elbiselerin üretiminde kullanılan tekstil ürünlerini (kumaş) üreten firmalar oluşturmaktadır. Dava, bazı FOGA üyelerinin elbise tasarımlarını taklit ederek üreten üreticilerin bu mallarını satmaya devam eden perakendecilere (orijinallerden daha düşük fiyatla satabilmektedirler), FOGA üyesi üreticilerce mal verilmemesi; bu perakendecilerin boykot edilmesi eylemine ilişkindir. FOGA, bu esastan hareketle üyesi olan üreticilere mal verebilecekleri ve veremeyecekleri perakendecilerin listesini duyurmuş ve gerek perakendecilerin mağazalarında gerekse üye üreticilerin defterlerinde yaptığı kontrollerle boykotun düzenli bir biçimde devam etmesini sağlamıştır.

480 Dava sonunda FTC, elde edilen bulguların, çeşitli taahhütler, kararlar ve anlaşmalarla bazı perakendecilere mal temininin engellenmesi eyleminin, bir taraftan FOGA üyesi olmayan rakip kumaş ve elbise üreticilerinin satış olanaklarını, diğer taraftan da perakendecilerin mal temin kaynaklarını kısıtladığından, boykota uymayan tüm perakendeciler ile üreticileri hedef aldığından ve üyelerinin hareket özgürlüğünü ortadan kaldırdığından rekabeti önemli derecede azalttığı, engellediği ve ortadan kaldırdığına işaret etmiş ve boykotu Sherman Yasa’sına aykırı bulunmuştur. Üyesi olan üreticilere ait tasarımlarının haksız kullanımlarını engelleme amacı taşısa bile, boykot eyleminin rekabeti kısıtlayıcı etkileri sebebiyle hukuka aykırı olduğuna hükmetmiştir.

490 Soruşturmaya konu eylemleri gerçekleştiren birliğin üyeleri ile eylemlere maruz kalan birlik üyesi olmayan kişiler, seslendirme hizmeti alanında seslendirme sanatçısı olarak faaliyet göstermektedirler. Boykot eyleminin yöneldiği yabancı film ve dizi seslendirme hizmeti, büyük oranda bağımsız birer teşebbüs olarak çalışan seslendirme stüdyolarına verilmektedir. Stüdyoların yanı sıra, TRT de kendi film ve dizilerinin seslendirmesini kendi stüdyolarında yaptırabilmektedir.

Stüdyoların, televizyonlar ya da film yapım/dağıtım şirketlerinden aldıkları işler, seslendirme yönetmenlerince programlanmakta ve cast ajansları aracılığıyla seslendirme yapacak sanatçı kadroları oluşturulmaktadır.

500 Ses-Bir'i, birlik üyesi olmayan sanatçılarla aynı stüdyoya girilmemesi yönündeki karara götüren süreç, Ses-Bir'in 2005 yılı için belirlediği ücret tarifesinin ve diğer çalışma şartlarının stüdyo ve televizyonlara gönderilmesi ile Kasım 2004'te başlamış, Ocak 2005 tarihinde ücret tarifesi son halini almıştır. Bu tarihten itibaren, Ses-Bir bünyesinde, yeni tarifeyi ve çalışma koşullarını kabul etmeyen stüdyolarla çalışılmamasına yönelik prensip kararı alınmış ve üyelere bu karara uymaları beklenmiştir. Bu hareket kamuoyuna "Türkiye Sessiz Kalmasın" adlı bir boykot olarak duyurulmuştur.

Ses-Bir, belirlediği ücret tarifesi ve çalışma koşullarının daha çok sayıda stüdyoya yaygınlaşabilmesi ve böylece daha etkin bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla bir sonraki aşamada, Ses-Bir üyesi olmayan sanatçılarla aynı film ve dizide konuşulmayacağını ve aynı stüdyoya girilmeyeceğini, gerek stüdyolara gönderdiği fakslar gerekse internet yoluyla yaptığı kamuoyu duyurularıyla ilan etmiştir.

510 Ses-Bir'in üyesi olmayan seslendirme sanatçılarında yönelik birlik kararı öncelikle, daha önce yer verildiği üzere, 7.1.2005 tarihli yazıyla ve aynı tarihlerde internet sitesinde yapılan kamuoyu duyurusu ile ilan edilmiştir. Bu yazılarda aynen, "15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyelerinin aldığı karar doğrultusunda Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır" ifadesine yer verilmiştir.

520 Boykot kararının kamuoyuna ve stüdyolara duyurulmasını izleyen tarihlerde birlikten istifa eden üyelerle halen çalıştığı tespit edilen stüdyolara, bu kişilerle çalışmaya devam ettikleri sürece birlik üyelerinin bu stüdyolarda çalışmayacağına ilişkin yazılar gönderildiği tespit edilmiştir. Bu duyurularda Ses-Bir, bir taraftan seslendirme sanatçılarının işvereni konumundaki, başka bir anlatımla hizmet temin ettiği teşebbüsler olan stüdyolara doğrudan ve açıkça bu sanatçılardan hizmet alınmaması gerektiğini, aksi davranışta bulunan stüdyolara birlik üyelerinin hizmet vermeyeceğini bildirmektedir. İnceleme sürecinde Raportörler tarafından stüdyolarla yapılan görüşmeler de, istifa eden 11 kişi ile çalışmakta kararlı davranan stüdyolar ile Ses-Bir üyelerinin çalışmayı bıraktığını ortaya koymaktadır.

530 Aynı yönde, inceleme sırasında görüşülen stüdyolar, Ses-Bir üyesi sanatçıların stüdyolarda birlikten istifa eden sanatçılarla karşılaştıkları takdirde stüdyoyu terk etmek gibi davranışlar sergilediklerini, Ses-Bir üyesi olmayanlarla çalışmak konusunda çekinceleri olduğunu, tatsızlıktan korktuklarını ve en azından bahse konu tartışmalar sonuçlanana kadar istifa eden kişilerle çalışmamayı tercih ettiklerini ya da

üye olanlarla olmayanları aynı stüdyoya sokmamaya özen gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Yukarıda yer verilen delillerle de ortaya konulduğu üzere, Ses-Bir, birlikten istifa eden 11 kişi başta olmak üzere birlik üyesi olmayanlarla aynı stüdyoya girmeme kararını açıkça ilan etmekte ve stüdyoları bu kişilerle çalışmama konusunda çeşitli yollarla uyarmaktadır. Ses-Bir üyelerinin, istifa eden 11 kişiyle ve birlik üyesi olmayan diğer kişilerle çalışmaya devam eden Ak'la Kara ve Saran stüdyosu ile tamamen çalışmayı bırakmış olması söz konusu kararlı tutumun bir göstergesidir.

540 Ses-Bir'in internet sayfasında yer alan üyeler arası ve üyelerle birlik başkanı arası yazışmalardan da, Ses-Bir bünyesinde istifa eden 11 kişinin boykot kırıcı olarak ilan edildiği, bu kişilerle aynı stüdyolarda çalışılmaması ve bu kişilerin çalışma ortamlarından dışlanması için ortak bir tavır benimsendiği görülmektedir.

Ses-Bir'in almış olduğu karar ve bu kararın etkili olması için sergilemiş olduğu davranışlar, hepsi birer teşebbüs niteliğinde olan ve istifa eden 11 kişi başta olmak üzere birlik üyesi olmayan seslendirme sanatçılarına hedefleyen ve gerek amaç gerekse seslendirme hizmetleri pazarında yarattığı/yaratacağı etkiler yönünden rakiplerin faaliyetlerini zorlaştıracı bir eylemler bütünüdür.

550 Buraya kadar yapılan açıklamalar ve sunulan deliller de, Ses-Bir'in söz konusu kararı ve bu kararı uygulamaya yönelik eylemleri ile üyeleriyle rakip konumunda bulunan birlik üyesi olmayan diğer seslendirme sanatçılarının ticari faaliyetlerinin fiilen zorlaştırmakta ve engellemekte olduğunu göstermektedir.

Esasen Ses-Bir üyesi olmayan sanatçıların, Ak'la Kara ve Saran gibi piyasanın önemli stüdyolarıyla çalışmaya devam ettikleri ve bunun yanı sıra, boykotun kapsamı dışında kalan reklam seslendirmesi gibi alanlarda diğer stüdyolarla çalışabildikleri de incelemede tespit edilmiştir. Bu sebeple, boykot kararıyla söz konusu seslendirme sanatçılarının ticari faaliyetinin tümüyle ortadan kalktığını iler sürmek mümkün görünmemektedir.

560 Bununla birlikte, tüm bu gelişmelerin sonucunda, süreç içerisinde birlikten istifa eden 11 kişi başta olmak üzere, birlik üyesi olmayan sanatçıların söz konusu boykot kararı ile ticari faaliyetinin önemli ölçüde engellenmiş olduğu da açıktır. Bu kişiler, yabancı film ve dizi seslendirmesi işinde daha önce sürekli hizmet verdikleri bazı stüdyolarla bu alanda çalışamaz hale gelmişlerdir. Seslendirme sanatçılığının bir meslek olarak yürütebilmesine yetecek gelire sahip olmak için, yapımın ve rolün büyüklüğüne göre, günde 2 ila 10 arası yapımda çalışılması gerektiği ve piyasanın önemli işverenleri konumundaki Digitürk ile yabancı film dağıtımını yapan büyük firmaların ağırlıklı olarak çalıştıkları için yoğun iş potansiyeli bulunan İmaj ve Promedya gibi stüdyolarda boykot kararının uygulanmış olduğu göz önüne alındığında, sanatçıların yabancı film ve dizi seslendirmesi yapabildikleri stüdyo sayısının etkili oranda sınırlanmış olduğu ve gelirlerinin önemli bir kısmından mahrum kaldıkları görülmektedir.

570 Esasen, kararın piyasadaki etkileri bir tarafa bırakılırsa da, Ses-Bir'in soruşturma konusu kararının altında yatan temel sebebin, diğer sanatçıların stüdyolara hizmet temin etmesinin önüne geçerek, stüdyoların alternatif temin kaynaklarını ortadan kaldırmak ve böylece ücret tarifesi ve diğer çalışma koşulları hakkındaki önceki

kararının etkinliğini sağlayabilmek olduğu anlaşılmıştır. Bu saike ulaşmak üzere Ses-Bir, aldığı kararlarla birliğe üye olmayan sanatçıların stüdyolara yabancı film ve dizi seslendirme hizmeti sunmalarının önüne geçmeyi, sonuç olarak da bu kişilerin ilgili pazardan dışlanmasını amaçlamaktadır. Bu amaç bile tek başına 4. madde çerçevesinde ihlal tespiti için yeterli hukuki dayanağı oluşturmaktadır.

580 Söz konusu karar ve buna bağlı eylemleri, piyasada ücretlerin ve çalışma koşullarının seviyesinin yükseltilmesine yönelik toplu hareketin bir gereği kabul ederek, bu durumu ilgili karar ve eylemlerin sebep olduğu ihlali ortadan kaldıracak bir gerekçe olarak görebilmek mümkün değildir. Zira Ses-Bir, 5846 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri ile hizmet bedellerini belirleme yetkisini haiz ise de; her biri birer bağımsız teşebbüs olan birlik dışındaki seslendirme sanatçılarının, sırf bu toplu harekete koşulsuz katılmıyor olmalarından ötürü dışlayıcı politikalara hedef gösterilmesi kabul edilemeyecek niteliktedir.

590 Bilindiği üzere, *“rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması...”* 4. madde kapsamında yasaklanan hallerden biridir. Ses-Bir tarafından alınan karar ve yürütülen eylemlerin de, yukarıda açıklanan gerekçelerle, bu hale bire bir uygunluk gösterdiği şüphesizdir.

Yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında, Ses-Bir'in şikayete konu kararının ve bu kararın hayata geçirilmesine ilişkin stüdyolara yazı gönderilmesi, stüdyoların aranması gibi eylemlerinin, *“rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması...”* suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında ihlal teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

600 Diğer taraftan, yukarıda belirtildiği üzere, Ses-Bir, soruşturma açılması hakkındaki kararıyla birlikte Kurul tarafından alınan geçici tedbir kararına uymuştur. Bu doğrultuda, kararın ortadan kaldırılması ve uygulanmasına son verilmesine yönelik olarak geçici tedbir kararında yapılması öngörülen işlemleri yerine getirdiğine dair belgeleri süresi içinde Kurul'a göndermiştir. Alınan belgelerden geçici tedbir kararının gereğinin yerine getirildiği yönünde kanaat oluşmuştur.

Bununla birlikte, şikayetçilerin temsilcisi tarafından gönderilen ve 23.12.2005 tarih, 9139 sayı ile Kurum kayıtlarına giren ikinci bir dilekçede geçici tedbir kararında öngörülen duyuruların yapılmasına karşın Ses-Bir'in diğer seslendirme sanatçılarının eylemlerini zorlaştırmaya, kısıtlamaya ve piyasa dışına itmeye yol açan eylemlerine devam ettiği bildirilerek, Ses-Bir hakkında 4054 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (a) fıkrası uyarınca süreli para cezası verilmesi talep edilmiştir.

610 Konuyla ilgili olarak piyasanın başta gelen seslendirme stüdyolarından bilgi talep edilmiştir. Bu stüdyolardan cevaplar çeşitli tarihlerde Kurum kayıtlarına girmiştir.

Aton stüdyosunun cevap yazısında, Ses-Bir'in baskısı olmaksızın, kendi tercihleri ve işin gereklilikleri doğrultusunda, genelde Ses-Bir üyeleriyle çalışmaya devam ettikleri belirtilmiştir.

İmaj stüdyosunun konuya ilişkin yazısında, eğitim, deneyim ve role uygunluk kriterlerine göre çalışma teklifinde bulunulan Ses-Bir üyesi olan ya da olmayan tüm sanatçılarla çalışabildikleri ve kayıtlarının sorunsuz devam ettiği ifade edilmiştir.

620 Bununla birlikte, Ses-Bir'e üye olmayan sanatçıların geçmiş dönemde sorunsuz çalıştıkları Ak'la Kara stüdyosunun ve Saran stüdyosunun cevap yazılarında, Ses-Bir'in geçici tedbir kararında öngörüldüğü gibi boykota son verdiğine dair duyuruyu kendilerine yaptığı ancak bunun üzerine iş teklifinde buldukları Ses-Bir üyesi sanatçılardan olumlu cevap alamadıkları, gerekçe olarak da Ses-Bir'in üye sanatçıları üzerindeki baskısının devam ettiğinin gösterildiği ifade edilmiştir.

K. SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespitler ve değerlendirmeler ışığında,

- 630
1. Ses-Bir'in birlik üyesi olmayan seslendirme sanatçılarına yönelik olarak almış olduğu "15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyelerinin aldığı karar doğrultusunda Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır" şeklindeki birlik kararının ve buna bağlı eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (d) bendini ihlal ettiğine,
 2. Bu nedenle Ses-Bir'in 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası ve 2006/1 sayılı Tebliğ uyarınca, cirosunun yeterli olmaması nedeniyle asgari ceza miktarı olan 6.368 (altıbinüçyüzaltmışsekiz) YTL idari para cezası ile cezalandırılmasına

OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

15.06.2006 Tarih ve 06-44/566-152 Sayılı Kurul Kararı'na

KARŞI OY GEREKÇESİ

1.5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde teşkil edilen ve "kamu kurumu niteliğinde bir meslek teşekkülü" olan Ses-Bir, meslek mensuplarının uymaları gereken ücret tarifelerini belirlemek dahil, mesleğin icrasına ilişkin birtakım "standart"ları tanımlamak, düzenlemeleri yapmak ile, üyelerinin çeşitli hak ve menfaatlerini koruyacak tedbirler almak yetkisini haizdir.

2. Ses-Bir'in, ilgili piyasadaki rekabeti etkilemek açısından en önemli fonksiyonu ya da faaliyeti olan, "ücret tarifelerinin belirlenmesi ve açıklanması" uygulaması, Kurul'un 8.7.2005 tarihli kararıyla, 4054 Sayılı Kanun'a aykırı bulunmamış, rekabeti kısıtlayıcı bir teşebbüs birliği kararı olarak değerlendirilmemiştir.

3. Ayrıca, şikayetçinin dile getirdiği ve Kurul'un da kabul ettiği "geçici tedbir kararı"na da, Ses-Bir'in verilen süre içinde uyduğu, süresi içinde gerçekleştirilen işlemlerle ilgili "belge"lerin Kuruma intikal ettirildiği, dosya münderecatından anlaşılmaktadır.

4. Soruşturma dosyasında, Ses-Bir'in karar ve uygulamaları ertesinde, ilgili piyasadaki rekabet şartlarının önemli ölçüde ve olumsuz şekilde etkilendiğine; rekabetin engellendiğine, bozulduğuna ya da kısıtlandığına dair belge ve bilgiler bulunmamaktadır. Sözü edilen ve mağdur olduğu ileri sürülen seslendirme sanatçıları çalışmakta, boykot edilen stüdyolar, işlerini başka piyasa imkanları ve şartları ile de olsa, daha da artırmış bulunmaktadır.

5. Bu bilgiler çerçevesinde, "15 Ocak 2005 ten itibaren, Ses-Bir üyelerinin aldığı karar doğrultusunda, Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır" şeklindeki karardan ve bu kararın hayata geçirilmesine yönelik eylemlerinden dolayı, Ses-Bir'in 4054 Sayılı Kanun'un 4. maddesinin (d) bendini ihlal ettiğinden hareketle cezalandırılması şeklindeki Kurul Kararı, hukuka ve ilgili "pazarın gerçekleri" ne uygunluk arz etmemektedir.

6. Öncelikle belirtmek gerekir ki, alınan karar ve uygulamalar sebebiyle, önce Ses-Bir'den istifa eden, sonra da istifa taleplerinin işleme konulmamasını isteyen 11 seslendirme sanatçısıyla ilgili Birlik kararları, rekabet mevzuatı dışında ele alınabilecek bir konudur. Meslek mensuplarının uyması gereken kurallar, kurallara uymayanlarla ilgili alınacak tedbirler, bu tedbirlere karşı yapılacak itiraz vb. işlemler hakkında, çözüm mercii öncelikle Rekabet Kurumu değildir. Bu tür konularda bilinen hak arama yolları vardır.

7. İhlal kararı, 4. madde kapsamında verildiğine göre, "temel bir çelişki" dikkati çekmektedir: Ses-Bir, eğer bir teşebbüs birliği ise, rakip teşebbüs ya da teşebbüsler

kimlerdir? Çünkü, 4. maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde, “rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi” nden bahsedilmektedir. Teşebbüs birliği, üstelik “ kamu kurumu niteliğinde meslek teşekkülü” statüsünde, “birlik” üyelerinin her biri de, sadece bireysel yetenekleriyle mesleklerini icra eden kişiler ise, durum ne olacaktır? “Böyle bir tabloda ihlal var” demek ve ceza istemek, bireysel yetenekle icra edilen bir mesleğin mensuplarını kamu yararı amacıyla bir araya getiren, yine aynı amaçla, “varlık gerekçesi” ni gerçekleştirecek uygulamalara imkan veren yetkilerle donatılmış bir “mesleki organizasyon”u, seramik, gübre ya da demir-çelik üreticilerinin oluşturduğu “teşebbüs birliği” gibi telâkki etmek anlamına gelecektir. Ayrıca, önce, “kamu kurumu niteliğinde mesleki teşekkül” deyip, Ses-Bir’in üyeleri üzerinde önemli birtakım yetkilere sahip olduğunu kabul etmek, sonra da, yine zorlanarak ve şeklen de olsa, “hâkim durumun kötüye kullanılması” denilebilecek ve 6. madde kapsamında ele alınabilecek uygulamaları, 4054 Sayılı Kanun’un 4. maddesi çerçevesinde mütâlaa etmek, sağlıklı bir yaklaşımla ve etkin rekabet politikası uygulaması ile bağdaşmayacaktır

8. Bu dosyada ve Kurul kararı’nda esasen zorlanarak yapılan bir “kavramlaştırma”, daha doğrusu, bir “kavram kargaşası” ile karşı karşıyayız. Gerçekte, “sistem”le ilgili ve uygulamaların nasıl olacağına dair belirsizlikler, yapılan yanlışlıklar vardır. Ortaya çıkacak problemlerin çözümüne imkan vermeyen “mevzuat boşlukları” ya da ilgili alandaki “kurumsallaşma eksikliği”, rekabet terminolojisi ve tedbirleri ile telâfi edilmeye çalışılmaktadır. Şikayet konusu karar ve işlemler, “yanlış yönetim uygulamaları”, “mevzuatın yanlış yorumlanması”, “5846 sayılı kanun veya idare hukuku meselesi” gibi görülmek yerine, “rekabet ihlali” olarak tanımlanmıştır. Karar’da olduğu gibi eğer, Ses-Bir’in uygulamaları “rekabet ihlali” olarak tanımlanırsa, bu defa da “mesleki teşekkül” ve “kamu yararı”nın ne anlama geldiği, 5846 sayılı kanunun neyi amaçladığı, seslendirme sanatçılarının mesleki birliğinin görevini nasıl yapacağı ve “ihlalden önceki durumun sürdürülebilirliği”nin nasıl sağlanacağı gibi sorular cevapsız kalmaktadır.

İlgili Karara, bu gerekçelerle katılamıyorum.

Prof. Dr.Nurettin KALDIRIMCI
Kurul Üyesi

**Rekabet Kurulu'nun 15.6.2006 günlü 06-44/566-152 sayılı Kararına
KARŞI OY**

Seslendirme Sanatçıları Meslek Birliği (Ses-Bir), 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 42 inci maddesi uyarınca kurulmuş bir meslek birliğidir.

5846 sayılı Yasanın 42 inci maddesinde; eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunun 52 inci maddesine uygun biçimde düzenlenmiş sözleşmelerle eser veya hak sahibinden mali hakları kullanma yetkisini devralarak bu Kanunun 10 uncu maddesine göre ilim – edebiyat eserleri üzerindeki hakları kullanarak, süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayanlar üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve bu Kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak üzere, Kültür Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanan tüzük ve tip statülere uygun olarak tespit edilecek alanlarda birden fazla meslek birliği kurabilecekleri hükme bağlanmıştır.

42/A maddesinde de 42 inci maddede öngörülen amaçlarla hakların idaresini sağlamak üzere kurulan meslek birliklerinin, üyelerinin haklarının idaresine ilişkin faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri, dağıtım planlarına uygun olarak hak sahiplerine dağıtmakla, yazılı talepte bulunan ilgili kişilere, sözleşme yapılabilmesi için idaresini sağladıkları haklara ilişkin ücret tarifelerini süresinde belirlemek ve belirlenen tarifeleri ve bu tarifelerdeki her türlü değişikliği süresinde duyurmakla yükümlü oldukları belirlenmiştir.

Ses-Bir; Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Komşu Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzüğün 7 inci maddesi kapsamında bağlantılı hak sahibi sayılan icracı sanatçı statüsündeki seslendirme sanatçıları tarafından 24.4.2001 tarihinde kurulmuştur.

5846 sayılı Yasanın 42/A maddesinde açıklandığı üzere ücret tarifesi belirleme yetkisi bulunan Ses-Bir 31.1.2005 tarihinde ücret tarifesi belirleyerek üyelerine duyurmuş, alınan kararların uygulamasına ilişkin olarak Birliğin etkin olmadığından bahisle üyelere onbiri 3.2 2005 de istifa etmişlerdir. Bu tarihten itibaren Ses-Bir üyesi olmayan bu sanatçılar Ak'la Kara ve Saran Stüdyolarıyla çalışmaya devam etmişlerdir. İstifa tarihinden sonraki süreç içinde Ses-Bir'den istifa eden 11 sanatçı çalışmalarına devam ettikleri gibi onlarla faaliyete devam eden stüdyoların da mali güçlerini ve sayılarını arttırdıkları soruşturma heyetince ve taraflarca ifade edilmiştir.

Bu durumda ücret tarifesi belirlemesi yasal olan Ses-Bir'in "15 Ocak 2005'ten itibaren Ses-Bir üyesi olmayan kişilerle aynı stüdyoya girilmeyecek, aynı film ve dizide konuşulmayacaktır" şeklindeki kararı; 4054 Sayılı Yasanın 4(d) madde hükmü karşısında; rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması olarak değerlendirilemez. Çünkü bir yanda teşebbüs birliği olduğu kabul edilen Ses-Bir'in kararı diğer tarafta teşebbüs oldukları kabul edilen seslendirme sanatçıları vardır ki, rakip değildirler. Bu kararlar; seslendirme hizmetleri pazarında faaliyette bulunan sanatçıların boykot yada diğer davranışlarla piyasa dışına çıkarıldığından da söz

edilemez çünkü fiilen onbir sanatçı faaliyetlerine devam etmektedirler, söz konusu kararın verildiği tarihten itibaren faaliyette bulunamadıkları yolunda yapılmış hiçbir tespit yoktur.

Kaldı ki Ses-Bir istifadan vazgeçen onbir kişinin yeniden birlik üyesi olma taleplerini, bu kişilerin sanatçı vasfının bulunmaması, eğitimlerinin yetersiz olması nedenlerine bağlamakta olup bu kişilerin her birinin vergi mükellefi olup olmadığı yani birer teşebbüs olup olmadıkları yolunda bir tespit de bulunmamaktadır.

Açıkladığım nedenlerle Ses-Bir'in söz konusu kararının 4054 sayılı Yasanın 4/d maddesinin ihlali olarak değerlendirilemeyeceği görüşünde olduğumdan karara karşıyım.

Süreyya ÇAKIN
Kurul Üyesi